

RECENZE

Grúň, L.: Dejiny daní, poplatkov a cla

Bratislava, vydavateľstvo HOLOPRINT 2000, strán 156

Alena Pauličková*

Dane sú inštitút starý iba niekoľko tisíc rokov. V určitom historickom období vyjadriť stupeň organizovanosti spoločnosti v podobe štátu. Patria do skupiny štátnych a iných verejných príjmov, popri poplatkoch, ale aj iných platbách. Vyjadrujú autoritatívny princíp štátnej moci a princíp podielu právnických a fyzických osôb na financovaní potrieb štátu.

Ak nepoznáme históriu, nemáme právo na budúcnosť. Toto krédo viacerých osobností svetových dejín viedlo autora k napísaniu tejto publikácie s názvom **Dejiny daní, poplatkov a cla**. Aj týmto spôsobom sa autor snaží plniť neľahkú úlohu dlhoročného pedagogického pracovníka Právnickej fakulty UK v Bratislave pri formovaní vedomostí absolventov práva UK z odvetvia finančného práva.

Autor svoju publikáciu uvádza anglickým prísloviem – **Sú dve veci na tomto svete, ktoré sa nikdy nepominú – smrť a dane**, ktoré v dnešnom svete dostáva novú podobu a dimenzie najmä z pohľadu tých, ktorí majú dôvod porovnávať zničujúci účinok obidvoch.

Celé dielo rozdelil do 3 častí s názvom **Daňové právo, Poplatkové právo a Colné právo**. V jednotlivých častiach nezačína úvodom, ako je zvykom, ale vývojom názoru na pojem jednotlivých inštitútov. Je zaujímavé sledovať daň ako finančnoprávny inštitút, posudzovať ho a skúmať z hľadiska jeho historického vývoja. Vývoju spoločnosti sa prispôbovali aj názory na postavenie a úlohy daní, ktoré mali slúžiť plne jej potrebám.

V rámci prvej časti veľmi pútavo sa snažil priblížiť históriu zdanenia a daní cez starovek, stredovek až po obdobie po 2. svetovej vojne. Popisuje vývoj daní a ich právnej úpravy na našom území za Štefana I. roku 1000, keď feudálne vlastníctvo arpádovskej dynastie bolo reálnou skutočnosťou a s tým bolo spojené aj pestovanie feudálnej pozemkovej renty. Zaujímavé sú zobrazené dane v stredovekej Bratislave. Cez vývoj daňového zákonodarstva a okolností medzi dvoma svetovými vojnami nás autor prevedie situáciou na úseku daní v rokoch 1939–1952 a oboznámi nás s jednotlivými daňovými reformami a ich výsledkami až po súčasnosť.

V podmienkach súčasného trhového hospodárstva slúžia dane nielen na obstarávanie finančných prostriedkov pre potreby štátu, ale majú zároveň pôsobiť na správanie jednotlivých podnikateľských subjektov i jednotlivých domácností s cieľom odstraňovať poruchy hospodárskeho rastu a zabezpečovať hospodársku rovnováhu.

V druhej časti publikácie s názvom **Poplatkové právo** sa dozvieme, že finančná veda sa pri definovaní poplatkov už takmer pred sto rokmi ustálila na konštatovaní, že ide o verejné dávky, ktoré štát ukladá jednotlivcom spôsobom a mierou autoritatívne stanovenou ako osobitné príspevky na úhradu nákladov inštitúcií, ktorých úkony títo jednotlivci vyvolali. Historický vývoj poplatkov a ich právnej úpravy až po súčasnosť, je veľmi zaujímavý. Dávky, ktoré možno porovnať so súčasnými poplatkami boli známe už v starom Egypte. Dozvieme sa, že osobitné črty politického systému v starozákonnej Palestíne a najmä počas rímskej nadvlády viedol okrem iného k tomu, že niektoré poplatky, ktoré vyberal jeruzalemský klérus, mali charakteristické črty štátnych a súčasne aj miestnych poplatkov sui generis. Od polovice 19. storočia zrušenie patriarchálnych úradov a poddanstva sa stalo podnetom na novú úpravu poplatkového práva. Autor nás podrobne sprevádza celým vývojom poplatkového práva až po súčasnosť.

V ďalšej časti s názvom **Colné právo** nás autor oboznámi s pôvodom cla. Clo sa vyvinulo z obchodných a dopravných platieb, ktoré mali prevažne formu dávok vyberaných za používanie ciest, mostov, prístavov, trhovísk a za ochranu tovarov kupcov. Zavádzanie jednotlivých ciel ako dôležitého príjmu štátu bolo dlhodobým procesom úzko spojeným s vývojom nového typu výrobných a vlastníckych vzťahov. Je známe, že clá vyberali už v staroveku aj Gréci a Egypťania. Za colné územie bola považovaná každá rímska provincia, avšak i väčšie mestá a s Rímom spojené kniežatstvá mohli vybrať clo. Najväčšie položky v starovekom Grécku aj Ríme tvorilo clo vyberané z tovaru určeného na zámorský obchod. Autor zmapoval vznik a vývoj cla a colníctva na našom území od ranofeudálneho štátu až po súčasnosť.

* JUDr. Alena Pauličková, PhD., Právnická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava, SR

Cenným prínosom publikácie je pomerne rozsiahla uvádzaná literatúra, ktorá umožní konfrontáciu myšlienok autora s pohľadmi iných odborníkov.

Oblasť financií s akcentom na ich právne stvárnenie nemusí byť v tejto súvislosti témou, ktorá osloví štatisticky významný podiel obyvateľstva, napriek to-

mu, že ide o problematiku, ktorá sa dotýka prakticky každého. Z toho dôvodu je publikácia určená nielen poslucháčom práva, právnym teoretikom, ale aj študentom ekonomických fakúlt a tiež širokej odbornej verejnosti.